

Bemærkninger til forslaget

Industri- og Samordningsministeriet gav i januar 1994 eksporttilladelse til Sojakagefabrikkens omstridte og forældede kloranlæg, så anlægget kunne udskibes og genopstilles i Pakistan.

Industriministeriets bekendtgørelse om udførsel af visse varer, som dannede grundlag for tilladelsen, er imidlertid rettet mod den strategiske risiko for spredning af højteknologi, der kan udgøre et sikkerhedspolitisk problem. Derimod tager bekendtgørelsen ikke højde for eksport af forældet lavteknologi, der kan udgøre et miljøpolitisk problem, selv om bekendtgørelsen er af nyere dato og på trods af, at Danmark sammen med regeringerne i de øvrige industrialiserede lande har forpligtet sig til at undgå overførsel af produktionsanlæg og produkter, der er forældede og miljøfarlige, til udviklingslandene.

Miljøministeren skrev således i en redegørelse fra den 7. april 1994: »Sojakagefabrikkens klor-produktionsanlæg er miljømæssigt set i dag ikke den bedst tilgængelige teknologi. Klor kan i dag produceres uden brug af kviksølv – også konkurrencedygtigt . . .«. Som en yderligere understregning af, at den kviksølvbaserede klorproduktion er forældet og miljøfarlig, skal det nævnes, at Pariskommissionen den 14. juni 1990 vedtog en juridisk bindende beslutning om reduktion af luftforurening fra eksisterende kloralkali-anlæg. Ud over grænseværdier for luftforurening med kviksølv blev der også truffet en beslutning om at udfase eksisterende kviksølv-baserede kloralkali-anlæg så hurtigt som muligt. Målsætningen er, at disse anlæg skal være fuldstændig udfaset i år 2010.

At Sojakagefabrikkens kloranlæg i dag er nedslidt, bliver også understreget af en udtalelse fra Københavns miljøborgmester, Charlotte Ammundsen, til dagbladet Information den 2.-3. april 1994. Miljøborgmesteren siger bl.a.: »Det er et gammelt anlæg, som ikke har mange år tilbage. Så set i et lidt længere tidsperspektiv er det faktisk kemikalieaffald, man overdrager til Pakistan.« Og i samme artikel: »Hvis det gamle anlæg skal drives af folk, som ikke rigtig kender det, så er der store chancer for udslip af både kviksølv og klor.«

Den kviksølv-baserede klor-produktion generelt og Sojakagefabrikkens i særdeleshed er således re-

præsentanter for en i mere end én forstand forældet og miljødelæggende produktion.

I OSPAR-konventionen fra 1992, som endnu ikke er trådt i kraft, er der også blevet indført bestemmelser om, at når medlemsstaterne vedtager forholdsregler mod landbaseret forurening af konventionsområdet, skal det sikres, at områder uden for konventionsområdet undgår tiltagende forurening.

En eksport af Sojakagefabrikkens kloranlæg er derfor også i modstrid med disse internationale miljøbestemmelser.

Den 27. oktober 1994 skrev Mellempfolkeligt Samvirke i et brev til miljø- og energiminister Svend Auken bl.a.: »Danmark har på mange måder ry for at være et internationalt foregangsland på miljøområdet . . . Sagen om klorfabrikken ikke alene skæmmer billedet, men underminerer både Danmarks internationale stilling og tiltroen til, at Agenda 21 er andet end tomme ord.« Et synspunkt, som deles af Greenpeace og en lang række organisationer i Pakistan, bl.a. Sustainable Development Institute, Sungi Development Foundation, Shirkat Gah m.fl., som alle har henvendt sig til de danske myndigheder. Spørgsmålet vil samtidig blive drøftet på WWF's internationale årsmøde, der under ledelse af Hans Kongelige Højhed, Hertugen af Edinburgh, afholdes den 22.-24. november 1994 i Lahore, som er hjemby for det firma, Ravi Chemicals Ltd. der har købt Sojakagefabrikkens kloranlæg.

Denne problemstilling rejses også i miljøministerens redegørelse fra den 7. april 1994, hvori der bl.a. står:

»Mere principielt rejser sagen hele spørgsmålet om handel over grænserne af miljømæssigt utidssvarende produktionsanlæg og uønskede produkter.

Vi skal undgå, at miljømæssigt uacceptable produktionsanlæg på grund af nationale miljøkrav flyttes til lande med svagere miljøkrav. Det giver både tab af arbejdspladser og urimelig konkurrence over for de virksomheder, som bliver og opfylder miljøkravene. Og det giver risiko for miljøsvineri i det land, hvor den miljømæssigt utidssvarende produktion placeres.